

Осередки філології

КРОКИ ЗРОСТАННЯ

(до 20-ої річниці створення кафедри української філології

Інституту мови та літератури

Придністровського державного університету ім. Т.Г. Шевченка)

Час невпинно викарбовує події та наші справи на сторінках історії держави, вузу, на сторінках життя кожного з нас, залишаючи їх для нащадків... Так непомітно промайнуло 5 років копіткої творчої праці, і професорсько-викладацький колектив кафедри української філології – однієї з наймолодших кафедр Інституту мови та літератури ПДУ ім. Т.Г. Шевченка напередодні 20-річчя від дня заснування звітує про своє зростання.

Кафедра української філології ПДУ ім. Т.Г. Шевченка ПМР (2014)

Основні завдання кафедри як структурного підрозділу університету – забезпечення умов ефективного виконання Закону “Про мови в Придністровській Молдавській Республіці” від 8 вересня 1992 р.; активне впровадження української мови в навчальний процес університету; прищеплення студентам навичок самостійного наукового пошуку у сфері філологічних досліджень; виховання національно свідомої, усебічно розвиненої особистості, широко обізнаної з досягненнями вітчизняної та світової науки і культури; якісна підготовка кваліфікованих спеціалістів у галузі мовознавства та літературознавства, конкурентоспроможних на ринку праці, здатних ефективно організувати культурно-освітню діяльність у навчальних закладах.

Кафедра забезпечує викладання української мови як однієї із трьох офіційних на всіх факультетах Придністровського державного університету ім. Т.Г. Шевченка й готує фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавр, спеціаліст, магістр за напрямком “Філологія”, профіль – “Вітчизняна філологія” (українська мова та українська література з додатковою кваліфікацією “Викладач іноземної мови”).

Відзначаючи 20-ту річницю успішного функціонування кафедри, необхідно зазначити, що започаткувала її (25 вересня 1994 р.) кандидат філологічних наук Наталія Володимирівна Убийвовк, яка на той час була доцентом кафедри російської філології. Із 2000 р. кафедру очолювала старший викладач Марина Григорівна Чорна.

З вересня 2009-го завідує кафедрою української філології кандидат філологічних наук Марія Львівна Дружинець (доцент кафедри української мови Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова) – авторка 52 наукових праць та 13 навчальних посібників, 8 з яких – із грифом Міністерства освіти і науки України.

У 2003 р. М.Л. Дружинець пройшла стажування в університеті Болгарії, у 2004 р. – у Варшавському університеті. Вона працює над науковою темою: “Вербальний імідж в політичному дискурсі: закономірності, специфіка, моделювання”, здійснює керівництво над виконанням колективної наукової теми кафедри “Актуальні проблеми української філології в синхронії та діахронії”, керує кандидатськими дисертаціями. Відповідальний редактор “Бібліографічного покажчика кафедри української філології Інституту мови та літератури ПДУ ім. Т.Г. Шевченка” (2012), збірника наукових праць Міжнародної студентської науково-практичної конференції “Проблеми і проєкції сучасного українського мовного і літературного процесу (2012)” та збірника статей І Міжнародної науково-практичної конференції “Міжкультурна комунікація: проблеми і перспективи” (2012).

Із 2009 р. доброю традицією стало до дня заснування кафедри проводити наукові форуми: з нагоди 15-річчя кафедри було проведено круглий стіл “Стан і перспективи розвитку української філології у ПМР”; до 16-ї річниці організовано зустріч із випускниками; 17 років діяльності кафедри придністровські філологи-україністи відзначали разом із колегами одеських вузів: науково-практичний семінар “Престижність української мови у сучасному суспільстві та функції мови”; до 18-річчя кафедри проведено Міжнародну науково-практичну конференцію “Міжкультурна комунікація: проблеми і перспективи”; до 19 річниці кафедри – Міжнародну науково-практичну Інтернет-конференцію “Актуальні проблеми мовознавства та літературознавства”.

За останні 5 років кафедра посіла 2 місце в університеті (за підсумками наукової діяльності 2012 р.) і 2 місце в Інституті мови і літератури (за підсумками 2013 р.). Ці показники свідчать про високий науковий потенціал викладачів, їхню зацікавленість проблемами розвитку філологічної науки й застосування прогресивних методик та інновацій у роботі кафедри та навчанні студентів. Результати наукових досліджень, які проводяться на кафедрі, публікуються у провідних наукових виданнях Придністров'я, України та інших країн, представлені в доповідях на міжнародних наукових симпозиумах і конференціях. За цей період викладачами кафедри опубліковано 27 навчальних посібників та понад 260 статей. У 2010 р. до друку були підготовлені 2 словники: Молдавсько-російсько-український та Російсько-молдавсько-український.

Вагомим здобутком та яскравою ілюстрацією до сказаного є проведення Міжнародної студентської науково-практичної конференції “Проблеми і проєкції сучасного українського мовного і літературного процесу” (квітень 2012 р.),

першої Міжнародної науково-практичної конференції “Міжкультурна комунікація: проблеми і перспективи” (вересень 2012 р.) та видання кафедрою збірників наукових праць викладачів і студентів за наслідками цих наукових форумів.

Бібліографічний покажчик підбив проміжні результати наукової діяльності кожного викладача й дав могутній імпульс подальшому розвитку та зміцненню наукових зв'язків із дослідниками вищих навчальних закладів Одеси, Києва, Полтави, Львова та колективами республіканських україномовних навчальних закладів.

Отже, у сфері підготовки дипломованих спеціалістів для освітньої галузі держави на кафедрі працює висококваліфікований, творчий викладацький колектив, у складі якого зовнішні сумісники доценти, кандидати філологічних наук Марія Львівна Дружинець та Галина Євгенівна Прісовська. Захистили успішно кандидатські дисертації в галузі літературознавства кандидати філологічних наук, старші викладачі Олена Леонідівна Якимович (“Історіософсько-культурологічний образ Середньовіччя у творчості письменників-вісниківців”) і Алла Володимирівна Третьяченко (“Поетична, перекладацька та літературно-критична творчість Володимира Підпалого”). Подають гарні надії й інші випускниці кафедри: здобувач аспірантури Придністровського державного університету Олена Олександрівна Леонтьєва, Альона Володимирівна Хлопова та Наталя Василівна Пазіна.

Монолітна основа, фундамент кафедри – це старше покоління викладацького колективу – старші викладачі Тетяна Олександрівна Безсонова, Олена Петрівна Вартик, Алла Олександрівна Дубик, Лідія Миколаївна Мурзичева та Валентина Іванівна Щербина. Їхні глибокі знання та багаторічний педагогічний досвід – безцінне надбання для викладачів-початківців, що забезпечує зв'язок поколінь і наступність у викладанні навчальних дисциплін, збереження й розвитку традицій колективу. Половина викладачів – випускники кафедри різних років – це переконливе свідчення професійності викладачів, уміння розкрити обдарування студентів, їхнє покликання.

Пам'ятаючи основне завдання кафедри – забезпечення кадрами навчальних закладів республіки, професорсько-викладацький колектив приділяє увагу якості професійної підготовки фахівців, формуванню у випускників умінь міжвідомчої співпраці, чого вимагає сьогодення нашого суспільства.

За останні 5 років дипломи вчителів української мови отримали 60 випускників. Вони працюють у школах, ліцеях і гімназіях, де викладають українську мову, літературу та іноземну мову.

На заочному відділенні навчаються люди різного віку. Маючи практичний досвід роботи в навчальних та виховних закладах, вони можуть отримати диплом про вищу освіту чи змінити професійний профіль, розширити сферу професійних інтересів, систематизувати свої знання та покращити кваліфікацію. “Філолог. Викладач іноземної мови у ранньому віці (українська мова навчання)” – з такою фаховою кваліфікацією вони можуть викладати українську мову та літературу, а також одну з іноземних – англійську, французьку чи німецьку, починаючи з дитячого садка до університету. Вихователь, учитель, бібліотекар, журналіст та науковець – це лише декілька сфер, де наші випускники успішно застосовують знання, здобуті на кафедрі української філології.

Навчальний процес здійснюється за програмами, які відповідають сучасним стандартам вищої освіти, він повністю забезпечений відповідними методичними розробками та посібниками. Використовується найновіша навчально-методична література. До курсу навчання введені дисципліни, спрямовані на формування, розвиток та активізацію у студентів лінгвістичного мислення, самостійного і креативного підходу до вивчення теоретичних і методологічних основ.

Професорсько-викладацький колектив постійно дбає про поновлення дидактичних і навчально-інформаційних матеріалів. Викладачі беруть участь

у науково-практичних, методичних семінарах із проблем лінгвістичної науки та літературознавства, сучасних методів викладання української мови і літератури. Поряд із традиційними лекціями, лабораторними, семінарськими та практичними заняттями впроваджуються й активні методи навчання – зокрема, інтерактивні, лекції-диспути, тренінги, практикується групове та індивідуальне навчання, не втрачає актуальності диференційний підхід.

Навчально-виховна робота кафедри побудована з урахуванням принципів цілеспрямованості, системності, послідовності, наступності, органічної єдності навчання та виховання, національної спрямованості, демократизації і культуровідповідності.

Студенти кафедри української філології також беруть активну участь у становленні та розвитку кафедри. Вони залучаються до наукової роботи, працюють над курсовими і кваліфікаційними проектами з української мови, літератури, методики викладання мови й літератури, беруть участь в олімпіадах, міжвузівських студентських конференціях, різноманітних творчих конкурсах, культурно-просвітницьких та розважальних заходах, змістовно організовуючи своє дозвілля.

Значна роль у проведенні навчально-просвітницької та культурологічної діяльності належить Центрові української культури. Центр і кафедра єднають українців усього Придністров'я, вони стали осередком відродження й розвитку української мови і культури в умовах і реаліях сьогодення.

Особлива увага приділяється формуванню високодуховної особистості педагога: проводяться щорічні культурно-просвітницькі заходи до Дня української писемності та мови, свята Покрови, Шевченківські дні та Дні слов'янської писемності і культури; відбуваються традиційні зустрічі з письменниками, ветеранами та представниками дипломатичного корпусу Посольства України в РМ; організовуються бесіди, екскурсії, виступи по радіо та телебаченню. Запам'ятаються молодим учителям спілкування з доктором філологічних наук, професором, автором словників сучасної української мови Миколою Івановичем Степаненком, "Андріївські вечорниці у залах музею", зустрічі у клубі "Ветеран", благодійні акції, студентські спартакіади, концерти класичної музики, вистави та поїздки по місцях бойової слави, по музеях Києва й Кам'янщини, гостини із млинцями для найрідніших – у День матері.

При кафедрі української філології функціонують гуртки: лінгвістичний "Рідне слово" та літературознавчий "Русалка Дністрова". Студентський осередок формує інтерес до творчості та навички спілкування в науковому колективі, стимулює проведення самостійних наукових досліджень і вивчення наукових проблем. Активна участь студентів на секційних засіданнях, спроба перших публікацій сприяють підготовці із числа найбільш здібних, активних та успішних студентів резерву наукових і науково-педагогічних кадрів, використання їх творчого та інтелектуального потенціалу для підвищення ефективності освітнього процесу.

Для абітурієнтів працює Заочна школа юного філолога, яка допомагає майбутнім студентам визначитися з вибором професії, краще підготуватися і вступити в університет на пільговій основі, успішно інтегруватися у вузівську систему навчання.

Міжнародна діяльність кафедри української філології також є важливою складовою її розвитку та наукового зростання. Передусім це участь викладачів та студентів у міжнародних конференціях, круглих столах, семінарах, міжнародних наукових симпозіумах і конгресах, що відбуваються у країнах близького й далекого зарубіжжя. Так, Г.Є. Прісовська і М.Л. Дружинець беруть участь у симпозіумах українців у м. Оломоуц – Чеська Республіка (23–25.08.2012 і 21–22.08.2014 рр.); М.Л. Дружинець брала участь у конгресі українців

(Львів, 2010), у конгресі, присвяченому 200-річчю Т.Г. Шевченка (Київ, 2014), де була нагороджена орденом-відзнакою Т.Г. Шевченка. Викладачі мають публікації в наукових журналах України “Слово і Час”, “Мова”, “Мовознавство”.

Про міцні зв'язки та співпрацю із провідними вузами України свідчать Угоди про співпрацю, зокрема із Південноукраїнським національним педагогічним університетом ім. К.Д. Ушинського, з Одеським національним університетом ім. І.І. Мечникова, з Херсонським державним педагогічним та Херсонським національним технічним університетами, із Житомирським державним університетом ім. Т.Г. Шевченка, Полтавським державним педагогічним університетом ім. В.Г. Короленка, Львівським національним університетом ім. І.Я. Франка, Київським національним університетом ім. Тараса Шевченка. Стабільним є проведення спільних наукових заходів, обмін делегаціями, робота в наукових бібліотеках, екскурсії, стажування та курси підвищення кваліфікації. Для читання лекцій студентам Придністровський державний університет запрошував з України провідних вчених-філологів: доктора філологічних наук, професора М.І. Пентиліук із Херсонського держ. пед. ун-ту; доктора філолог. наук, професора М.І. Степаненка (нині ректор Полтавського університету ім. В.Г. Короленка), доктора філолог. наук, професора Т.С. Мейзерську та кандидата філолог. наук, доцента О.Г. Шупту-В'язовську з Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова, кандидата філолог. наук, доцента В.І. Сподарця та кандидата філолог. наук, доцента М.Р. Мельник із Південноукраїнського національного педагог. університету ім. К.Д. Ушинського, доктора філолог. наук, професора М.С. Васьківа, кандидата філолог. наук, доцента А.В. Тимофєєва з Кам'янець-Подільського нац. ун-ту ім. І. Огієнка, члена СПУ Д.Р. Шупту.

Кафедра української філології бере активну участь у житті Інституту мови та літератури, насамперед у наукових заходах – науково-практичних конференціях, семінарах і круглих столах республіканського та університетського рівня. Завдяки новітнім інформаційним та медіатехнологіям вони вже стали регулярними. Особливо яскраві свята до Дня університету і студентів, фольклорні фестивалі “Придністров'я – мій рідний край”, творчі вечори, пов'язані з національними звичаями і традиціями слов'ян, тощо.

Підбиваючи підсумок, зауважимо: члени кафедри беруть участь у заходах поза межами університету – вони є головами та екзаменаторами державних екзаменаційних комісій, перевіряють роботи учнів на Республіканських олімпіадах, беруть активну участь у роботі НСУ, розробляють завдання й тести, оцінюють конкурсні роботи, рецензують шкільні програми та підручники, проводять семінари для вчителів шкіл.

Підвищенню фахового рівня сприяють наукові стажування викладачів кафедри у вищих навчальних закладах України, навчання в аспірантурі та робота над дисертаціями. Щорічно кафедра проводить професорсько-викладацьку (у січні) та студентську (у квітні) науково-практичні конференції. У найближчих планах – проведення II Міжнародної науково-практичної конференції “Міжкультурна комунікація: проблеми і перспективи” та опублікування ювілейного збірника, видання колективного посібника “Орфографія та пунктуація сучасної української літературної мови”.

Кафедра має значний, досить потужний науковий потенціал, вона перспективна, дієва і спроможна досягти успіху в модернізації гуманітарної освіти. Отже, побажаємо всім нам взаєморозуміння, злагоди та миру, наукового зростання, здоров'я, любові, щирості і творчого натхнення.

Отримано 24 вересня 2014 р.

*Валентина Осадчук
м. Тирасполь, ПМР*